

شماره: ۹۹/۳/۱/۴۸

تاریخ: ۱۳۹۹/۱/۱۶

پیوست: دارد

باسمه تعالی

سال ۱۳۹۹، جهش تولید

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

آنی

جناب آقای دکتر شجری

سرپرست محترم معاونت برنامه‌ریزی و امور اقتصادی

باسلام و احترام،

بازگشت به نامه شماره ۹/۵۷۵۴۷/۱۶۴۷۰۳ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷ دفتر هیات دولت، منضم به پی‌نوشت معاون اول محترم رییس‌جمهور هاشم نامه شماره ۹۸۱۸۴۴۳ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ و همچنین دستور مورخ ۹۹/۱/۱۵ جناب‌عالی در خصوص اظهارنظر در مورد «ابعاد اقتصادی شیوع ویروس کرونا و بیماری کووید-۱۹ و چگونگی مواجهه هوشمند با آن»، به پیوست نظرات این موسسه برای استحضار تقدیم حضور می‌شود.

باتجدید احترام

علی کیانی راد

رئیس موسسه

تنظیم کننده: باغستانی	تایید کننده: شاهرادی
تاریخ: ۱۳۹۹/۰۱/۱۳	تاریخ: ۱۳۹۹/۰۱/۱۵

«قبل از چاپ این متن؛ به جنگل‌ها، آب و محیط‌زیست بیاندیشیم»

تلفن: ۳۰-۴۲۹۱۶۰۰۰ نامبر: ۸۸۸۹۶۶۶۰ صندوق پستی: ۱۵۱۵-۱۵۸۱۵ کدپستی: ۳۷۳۱۳-۱۵۹۸۶

کریم‌خان‌زند- انتهای خیابان شهید عضدی (آبان) جنوبی- خیابان رودسر- پلاک ۵

<http://www.agri-peri.ac.ir> E-mail: aperi@agri-peri.ac.ir

ECE: ece.aperi@agri-peri.ac.ir

جمهوری اسلامی ایران
وزارت جهاد کشاورزی

موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی،
اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

بِسْمِ تَعَالَى

گروه پژوهشی سیاست‌های کشاورزی و غذا

اظهارنظر کارشناسی کمیسیون‌ها و شوراهای اقتصادی هیات دولت

اظهارنظر و پیشنهاد در خصوص

«ابعاد اقتصادی شیوع ویروس کرونا و بیماری کووید ۱۹ و چگونگی مواجهه هوشمند با آن»

(موضوع نامه شماره ۹/۵۷۵۴۷/۱۶۴۷۰۳ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷ دفتر هیات دولت)

۱۳۹۹/۰۱/۱۳

بسمه تعالی

اظهار نظر و پیشنهاد در خصوص

«ابعاد اقتصادی شیوع ویروس کرونا و بیماری کووید-۱۹ و چگونگی مواجهه هوشمند با آن»

(موضوع نامه شماره ۹/۵۷۵۴۷/۱۶۴۷۰۳ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۷ دفتر هیات دولت)

خلاصه شرح موضوع:

به دنبال شیوع ویروس کرونا (و بیماری ناشی از آن موسوم به کووید-۱۹) از کشور چین و گسترش سریع آن در سراسر جهان، نه تنها اقتصاد جهانی با بحران روبرو شده است، بلکه قاره آسیا دچار تبعات مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شده است. آخرین مطالعات نشان داده است که رشد اقتصادی جهانی از ۲/۹ درصد در سال ۲۰۱۹ به ۲/۴ درصد در سال ۲۰۲۰ کاهش پیدا می‌کند. چین به عنوان بزرگترین صادرکننده جهان (هاب فین‌تک، منسوجات و پوشاک و تکنولوژی‌های نوظهور) و بزرگترین واردکننده مواد اولیه در جهان است. اما این کشور نیز بر اثر اپیدمی کرونا، دچار چالش رشد اقتصادی شده است. نظرسنجی‌های بین‌المللی نشان داده است که در سه ماه گذشته، رشد اقتصادی چین در مقایسه با همان بازه زمانی در سال گذشته از ۶ درصد به ۴/۵ درصد کاهش پیدا کرده است.

در پی گزارش اولین مورد ابتلای شهروندان ایرانی به ویروس کرونا در ابتدای اسفندماه ۱۳۹۸، تدابیر مختلفی از جمله تشکیل ستادهای ملی و استانی برای مقابله با بیماری، تجهیز بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی، تسهیل مجوز تولید اقلام بهداشتی شامل ماسک، ضدعفونی‌کننده‌ها و لباس محافظ کادر درمان، تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها، کاهش تردد افراد، طراحی سامانه‌های غربالگری، آزادسازی واردات اقلام بهداشتی و ضدعفونی، تعطیلی مراکز تجمعات شهروندان، نمازهای جمعه و جماعات، تعطیلی زیارت اماکن مذهبی و بقاع متبرکه، پرداخت کمک‌هزینه‌های معیشتی، استفاده از ظرفیت کامل نیروهای مسلح در بخش بهداشت و درمان، پرداخت کمک هزینه معیشتی به سه میلیون خانوار دارای سرپرست بدون درآمد ثابت، تسهیلات ارزان قیمت به کسب و کارهای آسیب‌دیده از شیوع کووید-۱۹، معافیت‌های مالیاتی و تسهیلات پرداخت حق بیمه کارفرمایان، طراحی و اجرا شده است. اما همچنان نگرانی‌ها درباره پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حقوقی ناشی از اپیدمی کرونا در کشور وجود دارد. از این رو معاون اول رییس جمهور از کمیسیون‌های مختلف هیات وزیران خواسته است تا درباره روش‌های مواجهه هوشمندانه با این پیامدها، پیشنهادهای خود را ارائه نمایند.

اظهار نظر کارشناسی:

در پی گزارش اولین مورد ابتلا به بیماری کووید-۱۹ در ایران در اسفندماه ۱۳۹۸، تلاش‌ها و اقدامات فوری برای جلوگیری از همه‌گیری این بیماری در کشور انجام شده است. سرعت انتشار بالا و ایجاد نارسایی تنفسی سبب می‌شود که نگرانی‌ها در مورد این بیماری افزایش یابد. براساس آمارهای بین‌المللی تا ۱۲ فروردین ۱۳۹۹،

از مجموع ۶۴۵ هزار بیمار همچنان مبتلا به کووید-۱۹ در بیش از ۲۰۰ کشور جهان، ۹۵ درصد دارای علائم خفیف یا ملایم بیماری بوده‌اند. اما ۵ درصد مبتلایان، یعنی ۳۳ هزار نفر، دارای علائم حاد بیماری بوده‌اند. همچنین ۵ درصد مبتلایان یعنی ۴۳ هزار نفر جان خود را از دست داده‌اند. ایران با ۴۷/۶ هزار مبتلا، از نظر تعداد مبتلایان به این بیماری، رتبه هفتم و از نظر تعداد جانباختگان رتبه ششم جهان را داراست. نرخ متوسط مرگ و میر ناشی از کووید-۱۹ در ایران با ۶/۴ درصد، بیشتر از میانگین جهانی است. همچنین براساس، معیار نسبت تعداد جانباختگان به هر میلیون نفر جمعیت، ایران رتبه دهم در جهان را داراست. ایران، با ۱۵/۴ هزار نفر بهبود یافته، جایگاه پنجم بیشترین تعداد بهبود یافتگان در جهان را دارد.^۱

اگر چه تلاش‌ها برای مدیریت پیامدهای کوتاه‌مدت ناشی از شیوع کرونا و بیماری کووید-۱۹، وجود دارد اما همچنان پیامدهای کوتاه و بلندمدت ناشی از این بیماری، تولید و رشد اقتصادی بخش کشاورزی را تهدید می‌کند. اگر چه مدیریت بخش کشاورزی نیز اقداماتی در حوزه مسئولیت خود، مانند تشکیل ستاد مقابله با پیامدهای کرونا در سطح وزارتخانه و استان‌ها، ابلاغ بخشنامه‌های متعدد برای حفظ سلامت کارکنان و اجرای مصوبات ستاد ملی مقابله با کرونا، ابلاغ به واحدهای زیرمجموعه برای مستندسازی و آمادگی کامل برای جلوگیری از تعطیلی تولید کشاورزی و کسب و کارهای آن، شرکت در جلسات متعدد برای تحقق جهش تولید در بخش کشاورزی و رصد تولید کشاورزی را انجام داده است، اما گستردگی و وجود ارتباطات پسین و پیشین بخش کشاورزی با سایر بخش‌ها، نیاز به هماهنگ سازی و اتخاذ سیاست‌های یکپارچه و کارآمد دارد.

پیامدها و اقدامات کلان

۱. با توجه به تعطیلی برخی کسب‌وکارها و افت درآمد افراد در زمان شیوع ویروس کرونا، این خطر وجود دارد که با بازگشایی دوباره فعالیت‌ها، قیمت کالاهای خوراکی و آشامیدنی افزایش چشمگیری پیدا کند. تشدید نظارت‌ها در کنار افزایش شفافیت می‌تواند به جلوگیری از تشدید تورم کمک نماید. با ایجاد و تقویت اعتماد مصرف‌کنندگان نسبت به در دسترس بودن کالاها و خدمات در آینده می‌توان، از شکل‌گیری و تشدید تورم انتظاری جلوگیری کرد. البته بسته به افزایش هزینه‌های تولید، افزایش قیمت‌ها مورد انتظار است. هدف نهایی، جلوگیری از جهش تورمی است. زیرا قیمت‌ها چسبندگی داشته و پس از جهش، تمایلی به کاهش نخواهد داشت. به طور مشخص فراهم آوردن استفاده ارزان از خدمات فنی و مشاوره‌ای، تسهیل ترخیص کالاهای اساسی و نهاده‌ها از کمرگ، و امکان تبلیغات ارزان و کوتاه کردن زنجیره بازاریابی محصولات کشاورزی از طریق توزیع کالاهای خوراکی و آشامیدنی در فروشگاه‌های بزرگ و میادین میوه و تره‌بار پیشنهاد می‌شود.
۲. طرح‌هایی مانند گسترش سامانه‌های آبیاری نوین، توسعه گلخانه‌ها، پرورش آبزیان در دریا، توسعه کشت گیاهان دارویی، با سرمایه‌گذاری‌های گسترده در سال‌های گذشته آغاز و پیشرفت‌هایی داشته‌اند. این طرح‌ها دارای مزیت صادراتی بوده و نیاز به حمایت‌های مالی، نهادی و فنی دارند.

^۱ <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries>

بیامدها و اقدامات مرتبط با بخش کشاورزی

۱. با توجه به محدودیت‌های درآمدی دولت به دلیل هزینه‌های اضافه شده ناشی از کووید-۱۹، خطر کاهش تسهیلات تکلیفی، افزایش نرخ سود تسهیلات اعطایی به بخش کشاورزی، خروج بخش کشاورزی از اولویت پرداخت تسهیلات توسط بانک‌ها و نوسان در پرداخت سهم دولت در صندوق بیمه کشاورزی، وجود دارد. از این رو پیشنهاد می‌شود، در اتخاذ هرگونه تصمیم برای تسهیم تسهیلات، سهم بخش کشاورزی حفظ شود. با توجه به استمرار تحریم، افت بهای نفت و هزینه‌های ناشی از شیوع ویروس کرونا، این خطر وجود دارد که رشد اقتصادی کشور منفی شود. بخش کشاورزی می‌تواند همانند سال ۱۳۹۸، با رشد مثبت اقتصادی به رشد اقتصاد بدون نفت، کمک شایانی نماید.
۲. با هدف جلوگیری از آسیب به تولید کشاورزی، باید مجوزهای لازم برای تردد مدیریت شده کشاورزان و بهره‌برداران کشاورزی حتی در زمان اجرای طرح‌هایی مانند فاصله‌گذاری اجتماعی، فراهم شود.
۳. با توجه به این که تقاضا برای برخی کالاهای کشاورزی مانند پروتئین و محصولات لبنی به سبب شایعات ناشی از نقش این خوراکی‌ها در تشدید علائم بیماری کووید-۱۹، کاهش یافته است، پیشنهاد می‌شود که تسهیلات و حمایت‌های بانکی از کسب‌وکارهای مرتبط با صنایع تبدیلی و تکمیلی این محصولات انجام شود. به طور مشخص در مورد برخی فرآورده‌های لبنی، قابلیت تبدیل به محصولات جانبی و سایر فرآورده‌ها مانند شیرخشک، کره، پنیر وجود دارد. افزایش وزن لاشه (مرغ و گوشت قرمز) مورد پذیرش، برای خرید توسط شرکت پشتیبانی امور دام و استفاده از ظرفیت معاملات بورس کالا نیز پیشنهاد می‌شود. همچنین با توجه به نزدیکی ماه مبارک رمضان، دولت می‌تواند در قالب بسته معیشتی ویژه ماه رمضان، توزیع مرغ منجمد را برای اقشار هدف انجام دهد. این کار، ضمن افزایش امکان گردش ذخایر، امنیت غذایی را نیز افزایش می‌دهد. در ماه رمضان، تقاضا برای مصرف مواد پروتئینی افزایش می‌یابد، انتظار می‌رود تقاضا برای مرغ نیز افزایش یابد. از سوی دیگر مرغ قابل انجماد بوده و برای ذخایر استراتژیک هم نگهداری می‌شود. پیشنهاد مشخص برای مرغ، اجرای خرید توافقی است. با توجه به دوره‌های جوجه‌ریزی، شوک جاری، شامل کاهش تولید، اثر خود را دو تا سه ماه دیگر آشکار می‌کند.
۴. با توجه به افزایش تقاضای داخل برای برخی تولیدات کشاورزی مانند گیاهان دارویی و مرکبات، ایجاد محدودیت‌های صادراتی، تا زمان رفع نیاز داخل با هدف جلوگیری از کمبود عرضه و افزایش قیمت این اقلام، پیشنهاد می‌شود. (شایان ذکر است براساس ابلاغ شماره ۶۰/۲۱۸۶۸ مورخ ۱۳۹۹/۰۱/۱۱ معاونت بازرگانی داخلی وزارت صمت، صادرات لیموشیرین و لیموترش ممنوع شده است. گرچه این موسسه با هر نوع ممنوعیت مخالف است، پیشنهاد می‌شود ممنوعیت صادرات تبدیل به عوارض صادرات شود و به سایر مرکبات و گیاهان دارویی تسری یابد.)
۵. با توجه به این که استان‌های شمال کشور مانند گیلان و مازندران از کانون‌های شیوع این بیماری در دو ماه گذشته بوده‌اند، خطر افت تولید برنج در کشور وجود دارد. کشاورزان در اواخر اردیبهشت ماه کشت شالی را آغاز خواهند کرد.

- ۶ در بخش دام و طیور، محصولات گوشت قرمز، مرغ و تخم‌مرغ جزو کالاهای اساسی هستند که جلوگیری از افت تولید آن‌ها، نیازمند تامین به موقع، کافی و اقتصادی نهاده‌های وارداتی مانند ذرت، کنجاله سویا، جو، دارو و واکسن‌های دامی است. در این زمینه دیپلماسی اقتصادی و تسهیل شرایط گمرکی اهمیت پیدا می‌کند. البته تلاش‌هایی در راستای تجمیع مجوزها و ایجاد خط مستقیم برای رفع مشکلات واردکنندگان انجام شده است. البته تسریع در تصمیم‌گیری برای وضعیت نرخ ارز حمایتی یا نیمایی برای واردات این اقلام، اولویت دارد. در شرایط جاری، ثبات در تصمیم‌گیری و جلوگیری از هرگونه بی‌ثباتی در بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها، اولویت پیدا می‌کند.
۷. علیرغم این که به سبب شیوع ویروس کرونا بسیاری از کسب‌وکارهای مرتبط با کشاورزی آسیب دیده‌اند، اما از اولویت دریافت تسهیلات و حمایت‌های دولت محروم شده‌اند. بنابراین درخواست می‌شود کسب و کارهایی که توسط معاونت توسعه صنایع تبدیلی و کسب‌وکارهای کشاورزی وزارت جهاد کشاورزی پیش‌از این معرفی شده‌اند در شمول این حمایت‌ها قرار گیرند.
۸. کسب‌وکارهای مرتبط با بخش کشاورزی، مشمول حمایت استمهال اقساط دریافتی نشده‌اند، بنابراین درخواست می‌شود که این کسب‌وکارها براساس فهرست اعلامی بند قبل نیز مشمول این حمایت شوند.
۹. با هدف کاهش فشارهای خارجی برای ناکارآمد جلوه دادن مدیریت کشور در زمان شیوع ویروس کرونا، پیشنهاد می‌شود، دستاوردهای هر وزارتخانه به ویژه وزارت جهاد کشاورزی که توسط روابط عمومی این وزارتخانه منعکس می‌شود با رعایت مسائل امنیتی و دیپلماتیک، در رسانه‌ها مطرح شود.
۱۰. اعطای مجوزهای ویژه هیات دولت یا سران قوا برای تسهیل صادرات کالاهای کشاورزی مانند مجوز صادرات ۱۰ هزار تن شیرخشک به کشورهای متقاضی، بدون عوارض صادراتی، می‌تواند به رونق صادرات کشاورزی کمک نمایند.
۱۱. در میان کشاورزان و بهره‌برداران کشاورزی اقشاری وجود دارند که تحت پوشش هیچ صندوق بازنشستگی، حمایتی و بیمه‌ای نیستند. از این رو پیشنهاد می‌شود با اعلام اسامی این افراد توسط وزارت جهاد کشاورزی به وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی، توسط دفتر امور اقتصادی وزارت متبوع، این خانوارها نیز مشمول سبدها و مبالغ حمایتی شوند.
۱۲. با تداوم وضعیت موجود و نیمه فعال شدن برخی ادارات، امکان نظارت بر نهالستان‌ها، باغات و مزارع کشاورزان بویژه مبارزه با ملخ صحرایی امکان دارد مختل شود. این اختلال می‌تواند تاثیر منفی بر تولید کشاورزی داشته باشد. تخصیص بودجه، اعطای مجوز تردد و فعالیت برای بازرسی‌های میدانی و گشت‌های سیار، در کنار اعطای سهمیه تماس و اینترنت رایگان به کارشناسان و نیروهای فعال که از طریق فضای مجازی به فعالیت نظارتی خود ادامه می‌دهند، پیشنهاد می‌شود.
۱۳. از استانداری‌ها و پایانه‌های مرزی خواسته شود که موارد تعطیلی را به فوریت اطلاع‌رسانی کنند تا از حمل و حرکت کامیون‌ها و ازدحام آن‌ها در مرزها جلوگیری شود. برخی محموله‌های کالای کشاورزی دارای خطر فسادپذیری هستند.

۱۴. با توجه به عدم امکان برگزاری حضوری دوره‌های آموزشی برای بهره‌برداران کشاورزی، با همکاری وزارت ارتباطات، تسهیلاتی مانند سهمیه اینترنت پرسرعت رایگان، برای گسترش امکان آموزش مجازی به بهره‌برداران کشاورزی طراحی و ارائه شود.
۱۵. با افزایش روند مصرف آب شرب به دلیل رعایت موارد بهداشتی توسط خانوارهای شهری و روستایی و بخش بهداشت و درمان و نزدیک شدن فصل گرما، استفاده از فرصت آب سبز و کشاورزی دیم اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. پیشنهاد می‌شود، اجرای جایزه افزایش بهره‌وری کل تولید و جزیی نهاده‌های تولید کشاورزی به ویژه آب در دستور کار قرار گیرد.
۱۶. با توجه به لزوم گسترش دانش فنی و بهبود فناوری با هدف افزایش بهره‌وری تولید کشاورزی، پیشنهاد می‌شود با همکاری معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری و سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، تسهیلات ویژه‌ای برای فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان در چارچوب کشاورزی قراردادی پیش‌بینی و اجرا شود.
۱۷. برقراری حمایت‌های فنی و کمک‌های مشاوره‌ای برای ایجاد بازارهای مجازی و اینترنتی برای فروش تولیدات عشایری و روستایی، یکی از حمایت‌هایی است که از افت تولیدات و درآمدهای عشایر و روستاییان می‌کاهد. دولت می‌تواند پیرو قانون حداکثر استفاده از توان تولید داخل و حمایت از کالای ایرانی، قسمتی از تقاضای خود به کالاها و خدمات را از این بخش تامین نماید. استفاده از این تولیدات در توزیع سبدهای حمایتی به اقشار آسیب‌پذیر، شکل دیگری از حمایت می‌تواند باشد.
۱۸. پیشنهاد می‌شود، هیات محترم دولت با تسریع در حمایت‌های حقوقی و تصویب آیین‌نامه‌های مربوط به برقراری و تسهیل کشاورزی قراردادی، بار حمایت‌های مالی دولتی بر بودجه عمومی را کاهش و به پایدارسازی زنجیره‌ارزش محصولات کشاورزی کمک کند.
۱۹. برای جلوگیری از کاهش و از دست رفتن سهم ایران از بازار جهانی محصولات کشاورزی، به تقویت دیپلماسی کشاورزی نیاز است. پیشنهاد می‌شود خط ارتباطی ویژه یا سامانه‌ای بین وزارتخانه‌های تولیدی و وزارت خارجه تشکیل شود تا مشکلات پیش آمده بر سر راه تجارت که به دیپلماسی اقتصادی و رایزنی نیاز دارد، مرتفع شود. برخی از این مشکلات پدید آمده در بخش کشاورزی به شرح زیر است:
۱. با توجه به این که عمده سموم شیمیایی از کشور چین وارد می‌شود و با توجه به محدودیت‌های قرنطینه‌ای و پروازها، نیاز به اجرای دیپلماسی برای حمل امن محموله‌ها، وجود دارد.
  ۲. با توجه به این که همسایگان به ویژه ترکمنستان اجازه ورود محموله‌های گیاهی ترانزیتی و صادراتی از ایران را نمی‌دهند، لذا نیاز رایزنی‌های سیاسی و مذاکرات برای ایجاد اطمینان طرف مقابل از سلامت و امنیت محموله‌های صادراتی گیاهی وجود دارد.
  ۳. در مورد کشورهای عراق و روسیه که امکان تردد بار وجود دارد، نیاز به ایجاد خط مستقیم ارتباط با سفرها وجود دارد. بدیهیست هدف، تسهیل تجارت است.
  ۴. کشورهای ترکیه و ارمنستان نیز به کامیون‌های ایرانی اجازه ورود نداده و صرفاً حمل بار توسط کامیون‌های خود آن کشورها مقدور است. بدیهیست این امر بر درآمدهای حاصل از ترانزیت

ایران موثر بوده و از سوی دیگر هزینه‌های تجارت خارجی را افزایش می‌دهد که به ریزنی‌های خارجی نیاز است.

۵. انجام اقدامات بهداشتی از قبیل ضدعفونی کردن کالاهای صادراتی و وارداتی، وسایل نقلیه کالاهای صادراتی و وارداتی و ترانزیتی، رانندگان، قرنطینه و گمرکات مرزی، به رفع نگرانی‌های ناشی از تجارت و افزایش اعتماد طرف‌های تجاری کمک شایانی می‌نماید.

۶. بسته بودن برخی از مرزهای مشترک با همسایگان نظیر مرز بازرگان، سبب تاخیر در واردات برخی نهاده‌های کشاورزی نظیر بذر شده است. بدیهیست با عدم تامین به موقع بذر، امکان از دست رفتن فصل کشت وجود دارد. اعطای مجوزهای ویژه برای ضدعفونی و اطمینان طرف مقابل از سلامت محموله‌ها به کمک ریزنی‌های تجاری و سیاسی می‌تواند از این تاخیر جلوگیری نماید.

۷. کارهای ارجاع شده به شرکت‌های ضدعفونی‌کننده و دفع آفات گیاهی که وظیفه ضدعفونی محصولات کشاورزی صادراتی و وارداتی را دارند، واردات و صادرات محصولات گیاهی را کاهش داده و در مواردی به صفر رسانده است. پیشنهاد می‌شود امکان بکارگیری و فعالیت این شرکت‌ها که فهرست آن‌ها متعاقباً توسط وزارت جهاد کشاورزی اعلام می‌شود، برای ضدعفونی و بی‌خطر سازی برخی از محموله‌های تجاری فراهم شود.

۸. در شرایط شیوع ویروس کرونا، واردات اندام‌های گیاهی و کالاهای کشاورزی کاهش یافته است. از این رو کسب‌وکارهای مرتبط با واردات دچار رکود شده‌اند؛ مانند برخی کلینیک‌های گیاهپزشکی که امور مربوط به تائید سلامت محموله‌های وارداتی را بر عهده دارند. استفاده از تسهیلات حمایت اعتباری، معافیت‌های مالیاتی و برخورداری از وام برای این دسته از کسب‌وکارها پیشنهاد می‌شود.

میزان ارتباط با بخش کشاورزی:

جایگاه بخش کشاورزی در افزایش تولید، جایگزینی واردات و گسترش صادرات و رشد اقتصادی کشور بدون نفت به ویژه در دوران پسا کرونا و سال جهش تولید سبب می‌شود که موضوع به بخش کشاورزی ارتباط مستقیم پیدا کند.